

N:o 159.

Af herr **P. P. Waldenström** m. fl., i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker.

I Kongl. Maj:ts proposition n:o 52 är för första gången i vårt land ett lagförslag framlagdt, som åsyftar beskattning af maltdrycker. När man trodde, att maltdryckerna skulle vara ett medel att bekämpa brännvinet och det däraf vållade superiet, så var det klart, att man genom skattefrihet och en stor försäljningsfrihet uppmuntrade förbrukningen af de förra, medan man genom hög beskattning och jämförelsevis stränga försäljningsbestämmelser sökte att minska förbrukningen af det senare.

En annan tid har kommit. Man har fått erfara, att äfven malt-drycker kunna bli farliga. Man har därför gång efter annan sett sig nödsakad att införa inskränkande bestämmelser rörande deras försäljning. Då emellertid dessa bestämmelser träffat äfven de svagare, fullkomligt oskadliga, ja nyttiga och för vårt folk outhärliga malt-dryckerna, så har erfarenheten alltmer och mer tydligt visat nödvändigheten att inom malt-dryckernas område göra skillnad mellan starkare och svagare, och det för att kunna kraftigare motarbeta det superi, som de förra vålla, utan att genom onaturliga band hindra förbrukningen af de senare. Ja, man ser nu i de svagare malt-dryckerna ett hjälpmedel i kampen mot de starkare.

Den kungl. propositionen har försökt lösa de med frågan förenade svårigheterna genom beskattning af de starkare och skattefrihet för de svagare, hvarjämte i utsikt ställes ny försäljningslag i öfverensstämmelse med nyss nämnda princip.

Det är att beklaga, att denna så viktiga fråga blifvit satt i sammanhang med statens skattebehof. Inom nykterhetskretsar äro meningarna mycket delade angående riktigheten att ösa så stor del af statens inkomster ur en så oren källa, som superiet är. Och har man funnit sig däri, hvad angår brännvinet, hvars höga beskattande nog måste erkännas hafva verkat till inskränkande af förbrukningen, så står man dock, om än af olika skäl, tveksam, när det gäller att tillämpa samma princip på maltdryckerna. Åtminstone hade man önskat — och den önskan kan sägas vara *enhällig* bland nykterhetsvännerna — att de inkomster, som inflöte af ölskatten, skulle uteslutande användas till befrämjande af nykterhetsverksamheten. Kungl. Maj:t skulle hafva väckt mycken glädje i landet, om saken tagits från denna sida. Och välsignelsen för landet hade blifvit ojämförligt större, än den kan blifva af de millioner kronor, som nu beräknas genom skatten komma att inflyta i statskassan för att täcka en mängd andra utgifter.

Emellertid stå vi nu inför ett alternativ af högst allvarlig beskaffenhet. Ingen är, som icke ser, att det här gäller att välja mellan behållande af status quo med alla dess olägenheter eller antagande af skatten jämte införande af den så länge eftersträfvade alkoholgränsen mellan öl och svagdricka. Och vid detta val måste vi foga oss i det senare alternativet, dock med uttrycklig förklaring, att nykterhetsvännerna hädanefter säkerligen mycket mer energiskt än någonsin förr komma att yrka på helt andra anslag till nykterhetens befrämjande än de få tusen kronor, som nu till detta ändamål utgå. Vi göra denna förklaring, på det man icke i framtiden må komma att åberopa sig på vårt af omständigheterna nu framtvungna handlingssätt, såsom om vi hade utan vidare gillat den skatteprincip, som fått sitt uttryck i Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition.

Gäller det alltså nu att i hufvudsak antaga Kungl. Maj:ts proposition, så anhålla vi dock att vid densamma få göra följande erinringar och ändringsförslag.

Att Kungl. Maj:t i sin proposition höjt den skattefria extrakthalten från af kommittén föreslagna 5 % till 6 %, är visserligen en god förbättring. Men den gör ingalunda till fyllest. På samma gång som alla nykterhetsvänner glädjas öfver, att nödvändigheten och möjligheten af en alkoholgräns ändtligen blifvit erkänd, måste de framhålla, att anspråken på svagdrickats kvalitet alltjämt stegras, och att svagdricksbryggeritekniken till följd däraf alltjämt måste arbeta i riktning att åstad-

komma ett så extraktrikt svagdricka som möjligt utan öfverskridande af en viss alkoholgräns. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet säger herr finansministern (sid. 64), att »ett i början af 1890-talet gjordt försök att här i landet tillverka pasteuriseradt dricka icke under de senare åren vunnit någon nämnvärd efterföljd». Däraf vill då herr statsrådet draga den slutsatsen, att sådant dricka har mycket liten betydelse för nykterhetssträfvandena.

Häremot är följande att invända:

1:o) Om än ett gjordt försök misslyckats, så är därmed icke sagdt, att ett annat icke kan lyckas. Man är med det gjorda försöket säkerligen icke kommen till änden på teknikens förmåga i den vägen. Men så mycket torde med visshet kunna sägas, att den föreslagna skatten komme att göra hvarje vidare försök omöjligt. Och det vore mycket beklagligt.

2:o) Att tillverkningen af Lundells pasteuriserade pilsnerdricka i Uppsala — som väl herr statsrådet åsyftar — nedlades, berodde icke därpå, att den icke bar sig, eller att åtgången var ringa. Tillverkaren har tvärtom intygat motsatsen i bägge afseendena. Orsakerna voro af helt annan art.

3:o) Tillverkning af maltstarkt, alkoholsvagt dricka förekommer äfven på andra ställen och det i rätt afsevärd omfattning. Vid svagdricksbryggeriet i Tumba, ägare herr Kvarnström, tillverkas t. ex. sådant med ända till 12 procent extrakthalt utan att öfverstiga 2 % alkoholhalt.

En af vårt lands mest erfarne svagdricksbryggare, apotekare Sundberg i Eskilstuna, har till en tidningsman, medarbetare i Eskilstuna-Kuriren, lämnat ett meddelande, som af tidningen refereras sålunda:

»Herr S. höll just på att undersöka alkoholhalten i ett dricka med 15-procentig malthalt, hvilket han lagrat för flere månader sedan. Han har förut konstaterat, att icke-steriliseradt dricka med 15 procent malthalt — bästa julöl — efter exempelvis tre veckor visar blott 1,2 procent alkoholhalt. En viss professors åsikt, att alkoholen står i bestämdt förhållande till malthalten, är, sade herr S., föråldrad och oriktig. Jästarten spelar stor roll. De svagdricksbryggare, som *kunna* bereda ett bättre dricka, borde på egen risk få göra det. Allmänheten vill vid högtider, familjefester o. s. v. hafva ett bättre dricka, men svagdricksbryggerierna stängas genom den nya lagen från att fylla detta behof.

»Hvilken dag som helst kunna nya och ändå bättre metoder för tillverkning af alkoholsvagt, maltstarkt dricka uppstå, men svagdricksbryggarna skulle då icke få tillämpa sådana metoder. Deras samhällsnyttiga näring

skulle utan något som helst giltigt skäl hämmas i sin utveckling. Ett skäl finnes — *ölbryggarnes fruktan för konkurrensen* —, men inför de opartiskt reflekterande talar detta skäl i stället för svagdrickstillverkningens fulla frigifvande.»

Vid förfrågan har herr Sundberg förklarat detta referat alldeles riktigt, hvarjämte han beträffande det däri omnämnda profvet har lämnat följande skriftliga uppgift:

»Den 26 november 1902 bryggdes vid mitt bryggeri dricka med en extrakthalt i stamvörten af 15 procent. Det utvecklade sig, som följer:

efter 8 dagars jäsning på kar 1 procent alkohol

- » ytterligare en veckas jäsning på ankare 1,1 procent alkohol
- » » » » (= 3 veckors) jäsning på ankare 1,2 proc. alkohol
- » » » » (= 4 veckors) tappadt på buteljer 1,3 » »
- » » » » (= 5 veckors) » » » 1,5 » »
- » 3 månaders lagring, tappadt på buteljer, 2,20 procent alkohol.

Detta såsom experiment, *utan sterilisering* samt utan annat afbrott i jäsningen, än som *alltid sker* vid hvarje jäsning *med öfverjäst*, där det ofvanpå drickat sig bildande jäst-täcket efter cirka 24 timmar hindrar vidare jäsning, hur stark vörten än må vara.»

Och herr Sundberg tillägger:

»Därför borde all bestämning af extrakthalt utelämnas och i alla händelser ej sättas lägre än 10 %. Andra industrier uppmuntras till utveckling, hvarför skall arbetet med nya metoder inom denna genom 6 % förordningen förbjudas?

»Om man bortser från principfrågan, torde man i praktiken vara nöjd, om man obehindradt finge röra sig inom 10 % extrakthalt.»

Från ett annat större svagdricksbryggeri har följande meddelande lämnats:

»Med föreslagna 6 % extrakthalt kunna vi visserligen tillverka det vanliga svagdrickat, men icke s. k. dubbeldricka, hvilket användes mycket, särskildt till högtider, bröllop, fester o. d. Till detta dricka erfordras vört med en extrakthalt af 9 procent.»

Att sådant maltstarkt men alkoholsvagt dricka hittills, såsom herr statsrådet anmärkt, haft liten betydelse för nykterhetssträfvandet, må delvis erkännas såsom sant. Men det har berott på tillverkningens nyhet och ringa omfång. Men långt ifrån att detta är något skäl för att kväfva densamma,

bör den tvärtom *stödjas*, att den må kunna arbeta sig upp till den stora betydelse, som den utan tvifvel är ägnad att en gång vinna. Vi sade för resten endast: »delvis sant». Ty är det riktigt, såsom det nog är, att detta mer maltstarka dricka »användes mycket», och det »särskildt vid högtider, bröllop, fester o. s. v.», vid hvilka tillfällen annars — i synnerhet på landet — ett omåttligt förtärande af starkare drycker är vanligt, så är dess betydelse för nykterhetens befrämjande säkerligen ganska afsevärd.

Särskildt tillåta vi oss att betona vikten af ett sådant dricka på våra lägerplatser såsom en ersättning för ölet, som vi hoppas få alldeles bannlyst därifrån. Kan man där i stället få in en välsmakande, väl beredd, maltstark men alkoholsvag maltdryck, så skall den icke allenast blifva en för vår exercerande ungdom god läskedryck, synnerligen behöflig under den heta tiden, utan den skall äfven lära samma ungdom, att man alls icke behöfver de starkare. Och vanan vid den svaga skall utan tvifvel för många blifva för hela lifvet ett värn mot de starka dryckernas frestelser. Att detta skulle blifva af största betydelse för nykterheten, säger sig själf.

Men äfven om man icke skulle lyckas att få bort ölet från lägerplatserna, så vore dock en maltdryck af nu nämnda beskaffenhet den allra bästa motvikt mot ölet, en motvikt, som aldrig det maltsvaga drickat kunde ersätta.

Äfven den stora allmänheten behöfver en god måltids- och läskedryck i stället för ölet. Och om det maltstarka, alkoholsvaga drickat icke kan väntas *uttränga* ölet, där man är van vid detta, så kan det *utestänga* det samma, där det ännu icke hunnit tränga in. För det uppväxande släktets nykterhet vore alltså detta af synnerlig betydelse.

Man har ofta framhållit, att det s. k. kronölet i Danmark icke spelat någon egentlig rol i nykterhetshänseende. Ja, så påstå alla *ölvänner*. Men den alltjämt växande nykterhetshären i nämnda land har helt andra vittnesbörd att aflägga i denna fråga. Och dess vittnesbörd är nog mer ojäfvigt än de förras.

Men icke blott ur nykterhetssynpunkt sedt, utan äfven i rent hygieniskt afseende vore en god, maltstark, men alkoholsvag dryck af största betydelse. Därom vittnar det af en mängd framstående läkare undertecknade uttalande, som var vidfogadt nykterhetsvännernas underdåniga petition till Kungl. Maj:t december 1902, och som hade följande lydelse:

»Med anledning af omstående hemställan om skattefrihet för ett godt, extraktrikt dricka, få vi läkare som vår åsikt uttala, att ett dylikt dricka med låg alkoholhalt skulle vara af särskildt stor och allmän hygienisk

betydelse, och synes det oss därför vara af vikt att vid påläggande af maltskatt allt dricka af låg alkoholtalt, äfven det mer extraktrika, fritages från denna beskattning.»

Vi hafva oss äfven bekant, att många flere läkare i hufvudstaden velat underteckna detta uttalande, om de vetat om det. Men tiden var för kort för att samla flere namn.

Nu kan här anmärkas, att sådant maltstarkt, alkoholsvagt dricka dock icke hör till de egentligen billigare maldryckerna, och att en skatt på detsamma därför komme att träffa jämförelsevis burget folk, som väl kunde betala den. Men däremot tillåta vi oss att erinra om följande:

1:o) Kungl. Maj:ts proposition förbjuder tillverkning af skattefria och skattepliktiga maldrycker i samma bryggerier, något, som äfven vi anse riktigt. Och skattepliktig blir hvarje maldryck med mer än 6 % vörtstyrka. Blevne nu detta lag, skulle alltså svagdricksbryggerierna vara förhindrade att brygga hvarje, om än så alkoholsvagt och godt svagdricka af större vörtstyrka än 6 %.

2:o) Då emellertid bland den arbetande befolkningen i otaliga fall en maldryck får ersätta supanmat eller mjölk, så är det ett för samma befolkning *viktigt* intresse, att denna maldryck blir så god och närande som möjligt utan att försaka eller förleda till berusning. Enligt vår åsikt lider det icke heller tvifvel, att krafvet därpå — liksom på beskaffenheten af andra födoämnen — skall alltjämt tillväxa bland arbetarne. Och då det är ett *berättigadt* kraf, så är det enligt vår mening icke rätt att i ölbryggeriernas intresse motarbeta dess tillfredsställande genom att utestänga svagdricksbryggerierna från nämnda tillverkning.

3:o) Skulle det visa sig, att något svagdricksbryggeri missbrukade sin rätt att brygga alkoholsvagt men maltstarkt svagdricka, så finnas högst effektiva straffåtgärder att tillgripa. Om icke böter hjälpte, så kunde, där man visade trots, t. ex. hela bryggeriet dömas till behandling och beskattning lika med skattepliktigt ölbryggeri.

Men saken har äfven en annan, icke mindre vigtig sida. Om det maltstarka alkoholsvaga drickat icke finge tillverkas annorstädes än i skattepliktiga bryggerier, så stode det dessa bryggerier fritt att, när de så ville eller funne med sin fördel förenligt, öka dess alkoholtalt. Och det skulle snart konkurrensen tvinga dem till. Då skulle upprepas, hvad som skett med det s. k. lagerdrickat: början gjordes med rätt låg alkoholtalt, nu når den ända upp till 4 %.

Hvad allmänheten behöfver, det är en extraktrik maldryck, som icke

blott till namnet, utan i verkligheten är ett dricka, och *hvars alkoholhalt är kontrollerad*, så att man kan vara säker, att den icke under några förhållanden öfverskrider den bestämda gränsen.

Den ofta uttalade oron för svårigheten af en effektiv kontroll synes oss alldeles öfverflödig. Hvarje svagdricksbryggeri skulle utom den ordinarie polisen hafva följande kontrollanter: den af Kongl. Maj:t föreslagne, särskildt aflönade tillsyningsmannen, de nykterhetsälskande konsumenterna samt ölbryggerierna.

Gällde det icke annat än att skaffa statsverket penningar — och från denna synpunkt allena tyckes den kungl. propositionen betrakta saken — så vore det utan tvifvel bäst att bereda svagdricksbryggerierna så stora svårigheter som möjligt. Men här spelar ett oändligt viktigare intresse in, nämligen nykterhetsintresset. Och när vi nu genom den kungl. propositionen äro ställda *vid tröskeln* till en under många år lifligt efterlängtd och ommotionerad reform af maldrycksförsäljningslagen, så är det nödvändigt att se till, att icke redan vid ingången läggas några stötestenar, som kunna hindra ett ordentligt genomförande af reformen.

På grund häraf tillåta vi oss föreslå:

1:o) att i §§ 3, 28, 30, 39 de ord och satser, som handla om vörtstyrkan, utgå, samt att dessa §§ i öfverensstämmelse därmed omredigeras;

2:o) att i §§ 23 och 31 tillägg göres om stämpling af kork eller propp, när svagdricka från bryggeri utlämnas å buteljer;

3:o) att i § 33 det tillägg göres, att kontrolltjänsteman skall tillse, att i skattefritt bryggeri, då dricka tillverkas af en vört med högre extrakthalt än 6 %, betryggande åtgärder äro vidtagna för att förhindra, det maldryckernas alkoholhalt efter deras utlämnande kan komma att öfverstiga 2 $\frac{1}{4}$ volymprocent;

4:o) att i § 39 tillägges såsom eventuell straffbestämmelse, att svagdricksbryggeri, som gör sig skyldigt till upprepade förseelser genom att tillverka maldryck af mer än 2 $\frac{1}{4}$ volymprocent alkoholhalt, skall dömas till behandling och beskattning såsom ölbryggeri.

Då kontrollkostnaderna för de skattefria bryggerierna böra göras så lindriga som möjligt, så hemställa vi vidare,

5:o) att § 32 ändras till öfverensstämmelse med maldrycksbeskattningskommitténs förslag, och att till följd däraf mom. 2 af samma § i Kungl. Maj:ts förslag må utgå, samt att mom. 3 underkastas i anledning däraf erforderlig omredigering.

Stockholm den 10 mars 1903.

<i>P. Waldenström.</i>	<i>G. Jansson.</i>	<i>A. F. Broström.</i>
<i>Jakob Pettersson.</i>	<i>K. H. Gez. von Schéele.</i>	<i>A. P. Risberg.</i>
<i>Joh. Sjöberg.</i>	<i>W. Bengtsson.</i>	<i>C. A. Danielsson.</i>
<i>G. O. V. Lindgren.</i>	<i>O. Anderson.</i>	<i>Karl Hultkrantz.</i>
<i>J. G. Hazén.</i>	<i>J. A. Jonsson.</i>	<i>Carl Jansson</i> i Edsbäcken.
<i>J. G. Forsberg.</i>	<i>Ol. Olsson</i> i See.	<i>E. Räf.</i>
<i>G. Lindgren</i> i Islingby.	<i>And. Olsson</i> i Mårdäng.	<i>A. Johanson,</i> Mossebo.
<i>L. Gust. Broomé.</i>	<i>A. Thylander.</i>	<i>Oskar Berg.</i>
<i>J. E. Granlund.</i>	<i>Robert Johansson.</i>	<i>C. Wallentin.</i>
<i>Carl Sandquist.</i>	<i>P. Hörnstén.</i>	<i>J. Byström.</i>
<i>C. J. Hammarström.</i>	<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Paul Hellström.</i>
<i>Albin Ahlstrand.</i>	<i>Pehr Svensson.</i>	<i>L. J. Jansson</i> i Djursåtra.
<i>C. J. Berggren.</i>	<i>J. E. Ericsson,</i> Ahlberga.	<i>Johan Olofsson.</i>
<i>Carl Gustafsson.</i>	<i>Carl Johansson,</i> Aflösa.	<i>Karl Ludv. Johansson.</i>

<i>Joh. Ström.</i>	<i>A. Hansson</i> i Solberga.	<i>J. Andersson,</i> Baggböle.
<i>Johan Ericsson.</i>	<i>Gust. Österberg.</i>	<i>Harald Hjärne.</i>
<i>Henrik Hedlund.</i>	<i>W. Styrländer.</i>	<i>C. J. Öberg.</i>
<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>Carl Carlson Bonde.</i>	<i>Sam. Söderberg.</i>
<i>A. Fr. Burman.</i>	<i>Axel E. Lindvall.</i>	<i>O. H. Svensson.</i>
<i>F. Barnekow.</i>	<i>E. G. Åkerlind.</i>	<i>Julius Centerwall.</i>
<i>J. Persson.</i>	<i>John Olsson.</i>	<i>Victor Moll.</i>
<i>A. Sterner.</i>	<i>C. J. F. Ljunggren.</i>	<i>Karl Karlsson,</i> Mo.
<i>Johan Forssell.</i>	<i>Smeds Lars Olsson.</i>	<i>Alfred Ohlsson.</i>
<i>Aug. Henricson.</i>	<i>J. Anderson,</i> Baggböle.	<i>W. Johansson,</i> Öija.